

Seth J. Frantzman: Türkiye Azerbaycan'ı Ermenistan'la savaşa nasıl itti

Posted on 02/11/2020

Savaşın gelişimine göz attığımızda, arkasında Ankara'daki planlamanın ipuçlarını görmek mümkün. Azerbaycan'ı Ermenistan'a karşı savaşa iten Türkiye'nin rolüne dair kanıtlar artıyor. Ankara'nın Ermenilerle savaşmak üzere gönderdiği Suriyeli paralı askerlerin daha fazla videosu ortaya çıktıkça, bu savaşçıları göndermeye yönelik lojistik çabaların aylar öncesine uzandığı anlaşılıyor. Ayrıca Türkiye medyası ve hükümeti, Bayraktar TB2 insansız hava araçlarının Ermeni zırhlı birliklerine karşı kullanımını abartılı bir şekilde vererek, Türkiye için bunun silah sanayisi açısından kârlı olduğunu da gösterdiler. Ankara'daki medya-sanayi kompleksi, savaşın başlamasıyla birlikte onu Türkiye'ye karşı "terör" ile ilişkilendirmek için bir yalan haber furyası da başlattı.

27 Eylül'de savaşın patlak vermesinden önce savaşın nasıl geliştiğine ve savaş seçeneğinin nasıl zorlandığına baktığımızda, Ankara'da savaşın ardındaki planlamanın ipuçlarını görmek mümkün.

İlk kanıt, Türkiye'de AKP iktidarının ve rejim medyasının, başka ülkelerin işgaline girişmeden önce "PKK" ile ilgili hikayeler uydurma alışkanlığına sahip olması. Türkiye 2018'de bölgeyi işgal etmeden önce, Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) Suriye'nin kuzeybatısındaki Efrin'den kendisini tehdit ettiğini iddia etti.

Gerçekte Efrin'den Türkiye'ye hiçbir saldırı olmamıştı ve bölge Ankara'nın PKK ile aynı olduğunu iddia ettiği Suriye Halk Savunma Birlikleri (YPG) tarafından kontrol ediliyordu. Bununla birlikte, aynı Ankara, IŞİD üyelerinin ve diğer aşırılık yanlılarının, denetimindeki bölgelerden geçmesine izin veriyordu. Dolayısıyla, Türkiye'nin motivasyonunun YPG'den

gelen tehditler olduğu fikri, kanıtlarla desteklenmiyor.

Ankara, askeri operasyonları meşrulaştırmak için “PKK” tehditleri icat etme alışkanlığının bir parçası olarak, Ekim 2019’da Suriye’ye saldırmasını ve 2018’in ilkbahar ve yaz aylarında Irak’ı bombalamasını haklı çıkarmak için, ortada kendisine yönelik hiçbir saldırı olmamasına rağmen, birkaç ayda bir böyle tehditler uyduruyordu. Ankara’nın savaş suçları işlemek üzere Suriyeli paralı askerleri kullandığı işgalleri sırasında, 300 bin Kürt yerinden yurdundan kaçmak zorunda kaldı, birçok Ezidi köyü yakılıp yıkıldı ve kadınlar suikasta uğradı ve kaçırıldı. Ülke, bir “terör tehdidi” öne sürerek, bölgeyi etnik temizliğe tabi tutmuş ve Türkiye’ye tek bir terör saldırısı olmaksızın Suriye’nin kuzeyinin çoğunu boşaltmış oldu.

25 Eylül’de Ankara, hükümet yanlısı medyasına Ermenistan’daki “PKK” tehditlerine ilişkin haberler yapma talimatı verdi. Hükümet yanlısı pek çok gazeteden biri olan Daily Sabah, “Ermenistan, Suriye ve Irak’tan YPG / PKK teröristlerini milisleri eğitmek için işgal altındaki Dağlık Karabağ’a naklediyor” şeklinde manşet attı. Türkiye, dünyanın en büyük gazeteci hapisanesi durumunda, bu nedenle bu hükümet söylemine karşı koyabilecek eleştirel medya yok. Böylelikle, 25 Eylül’de, Ankara kendi planladığı savaşa destek çıkmak için bir casus belli’ye sahipti.

Ankara’nın Azerbaycan’ı ihtilafli Dağlık Karabağ’ın bölgesi konusunda Ermenistan ile savaşa itme girişimi, bu yıl yine çatışmaların olduğu Temmuz ayına kadar uzanıyor. Azerbaycan’ı desteklemenin anahtarı silah satışıydı. Azerbaycan, Haziran 2020’de Türkiye’den Bayraktar İHA’ları satın alacağını açıkladı. 12-16 Temmuz arasında çatışmalar yaşandı. 17 Temmuz’da Türkiye’nin Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir, sanayinin Azerbaycan’ı destekleyeceğini açıkladı. İHA’lar bunun bir yönüydü ama haberler destek verilecek unsurlar konusunda cephane, füze, elektronik savaş sistemleri ve hatta araçlara da değiniyordu.

Türkiye modern ve başarılı bir silah endüstrisine sahip. Enerji ihracatından zengin olan Azerbaycan, para birimi değer kaybeden Türkiye ekonomisine yardımcı olacaktı. Türkiye

cumhurbaşkanının damadı, Bayraktar İHA'larını yapan şirketi de yönetiyor. Yani hem Ankara hem de ülkenin lideri bundan kar kazanacaktı.

Demir, Temmuz ayında Azerbaycan Savunma Bakan Yardımcısı Ramiz Tahirov ile görüştü. Türkiye'nin devlet TRT'si Eylül ayı sonunda, "Azerbaycan ordusu Türkiye'nin giderek daha çok rağbet gören Bayraktar TB2 İHA'ları ile son zamanlarda filosunu önemli ölçüde genişletti" diyordu. Haberde, bu silahların "Ermenilerin mobil karadan havaya sahalarını ve tanklarını tahrip ederek halihazırda savaşta kendisini kanıtladığı" belirtiliyordu.

Aslında, Azerbaycan'ın insansız hava aracı filosu tarihsel olarak İsrail İHA'larından oluşuyordu. Türkiye'nin silah sanayisinin reklamını yapmak için savaşı kullandığı açıktı. Bakü ve Ankara, 2019'da 2 milyar dolarlık satışla son yıllarda savunma bağlarını derinleştirmişti zaten.

Savaştan önce Türkiye ve Azerbaycan, 29 Temmuz - 5 Ağustos tarihleri arasında ortak askeri tatbikat düzenledi. 13 Ağustos'ta Savunma Bakanı Hulusi Akar, Bakü'ye gitti. Ortak tatbikat ve sonrasındaki ziyaret, yakın koordinasyonun altını çiziyordu.

Temmuz ayındaki çatışmalar, 27 Eylül'de çıkacak, her iki tarafta yüzlerce askeri aracın imha edileceği, binlerce can kaybının yaşanacağı ve her iki taraftaki şehirlerin bombalanacağı büyük çatışmaya kıyasla çok küçüktü. Kısacası, gerçek bir savaş yaklaşıyordu ve Ankara, Ağustos ve Eylül başında bunun için bastırıyordu.

Hulusi Akar, Ankara'nın "işgal altındaki toprakların kurtuluşu" mücadelesinde Azerbaycan'ı desteklemeye devam edeceğini söyledi. Türkiye'nin 83 milyonluk bir nüfusa sahip olduğunu vurguladı. Mesaj açıktı: Yalnızca üç milyon Ermeni ile Ermeni Ordusu rakip olamazdı. Askeri tatbikatlar ve İHA alımları savaşa zemin hazırladı.

Eylül ayında Türkiye, Suriyelileri Azerbaycan'da savaşmak için kullanma olasılığını

araştırmaya başladı. Bu, yaklaşan çatışmada Ankara'ya alan açacaktı. NATO üyesi olan Türkiye, bunların sadece dostlarını desteklemek isteyen "gönüllüler" olduğunu iddia edebileceği için, kendi açık rolünü de inkar etmiş olacaktı. Türkiye, Suriye'den, halihazırda Türk destekli Suriye Ulusal Ordusu'na katılmış olan veya bir zamanlar Suriyeli muhalif gruplarla bağlantısı olan Türkmenleri almaya odaklanacaktı. Bu adamlardan binlercesini Libya'da savaşmaları için çoktan askere almıştı.

23 Eylül'de, Suriyelilerin Azerbaycan'a gönderildiğine dair ilk raporlar çıktı. Eylül ortasında veya daha önce askere alınmışlardı. Eylül ayında Türkiye, Doğu Akdeniz'de bir krizi bastırmakla meşguldü. Donanmasını Oruç Reis adlı bir araştırma gemisiyle Yunan adalarını taciz etmesi için göndermişti. Türkiye, karşısına aldığı Yunanistan, Kıbrıs ve Fransa ile gerilimi artırıyordu.

Ağustos ayının sonlarında Türkiye, Yunan hava kuvvetlerini taciz etmek için F-16'lar gönderdi ve raporlara göre 27 Ağustos'ta Yunan uçaklarını izlemek için Rus S-400'ü kullandı. Eylül ortasında Oruç Reis görevine ara verdi. İsrail, Mısır, Kıbrıs, Yunanistan ve Ürdün daha yakın çalışmaya başladıkça 22 Eylül'de EastMed Gaz Forumu daha fazla destek aldı. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo da Eylül ayında Yunanistan ve Kıbrıs'ı ziyaret etti ve savaşın başladığı gün 12 Eylül'de Kıbrıs'a ve 27 Eylül'de Yunanistan'a geldi.

Pompeo'nun ziyaretinin zamanlaması ve Azerbaycan'ın hamleleri, Ankara tarafından körüklenmiş görünüyor. Suriyeli kaynaklardan Suriyelilerin 23 Eylül'de Azerbaycan'a gönderilmesiyle ilgili detayları aldım. Bunlar arasında gönüllülerin video ve fotoğrafları da vardı.

Suriyeli kaynağıma göre, gidenler Sultan Murad birliğinin parçasıydı ve Efrin üzerinden Türkiye'ye, oradan da Azerbaycan'a nakledildiler. Ayda 500 ila 1200 dolar arasında ödeme alacaklarını söylediler. Ankara, bir Azerbaycan askerinin öldürülmesinin ardından 21 Eylül'de açıklama yapmıştı.

Dört gün sonra, Türk hükümeti Azerbaycan'ı destekleyen koordine açıklamalar yaptı. Çatışmalar sabah erken saatlerde başladı ve Bakü, kuvvetlerinin saldırıya uğradıktan sonra misilleme yaptığını söyledi. Ancak birkaç gün içinde Azerbaycan amacının tüm Dağlık Karabağ'ı "kurtarmak" olduğunu açıkladı. Bu, çatışmanın kıvılcımının büyük olasılıkla yanlışlıkla ateşlenmediğini gösteriyordu.

Türkiye Bakü'yü destekleyeceğini ve hatta talep halinde askeri olarak da destekleyeceğini belirtti. Hem Türkiye Cumhurbaşkanı'nın hem de Dışişleri Bakanının, 27 Eylül günü erken saatlerde Azerbaycan'a desteklerini açıklamaları, Ankara'nın ya hazırlıklı açıklamalarda bulunma konusunda son derece hızlı olduğunu, ya bu çatışmayı beklediğini ya da Bakü ile koordinasyon içinde olduğunu gösterdi. Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu aynı gün mevkidaşlarıyla görüştü.

Askeri satışların koordinasyonu, paralı asker alımı ve hazırlıklı açıklamaların yanı sıra, Ankara'nın Ağustos ve Eylül başında Yunanistan ile kriz çıkarmaktan Bakü'yü savaşa itmeye geçişi, savaş çabasının en azından bir kısmının Ankara tarafından belirlendiğini göstermektedir.

Şimdi, Rusya arabuluculuk çabasına girdiğinden bu yana çatışmanın temposu azaldı ve Ankara artık Yunanistan'ı tehdit etmeye odaklandı.

Çeviri: Serap Güneş

Çevirinin kaynağı: [Dünyadan Çeviri](#)